

Sertifioidun siemenperunan tuotanto ja tarkastukset

Eviran ohje 13003/3

Sertifioidun siemenperunan tuotanto ja tarkastukset

Eviran ohje 13003/3
Käyttöönotto 1.9.2015

Siementarkastusyksikkö

Hyväksyjä yksikönjohtaja Hanna Kortemaa

Esittelijä ylitarkastaja Ismo Koskinen

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Siemenperunan tarkastusprosessin kuvaus.....	6
3 Siemenperunatuotannon vuosikalenteri	7
3.1 Viljelystarkastus.....	8
3.2 Näytteenotto ja laboratoriotestit.....	8
3.3 Varastotarkastus	9
4 Siemenperunan sertifiointi ja markkinointi.....	10
4.1 Sertifiointi	10
4.2 Siemenperunan markkinointi	10
4.3 Siemenkaupan markkinavalvonta	11
4.4 Markkinavalvonnan hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistussäännökset	11
4.5 Siemenperunan tuonti ja vienti.....	11
5 Siemenperunan siemenluokat ja sukupolvet	12
5.1 Siemenluokat.....	12
5.2 Ulkomainen kantasiemen	13
6 Poikkeukset siemenperunan tuotannossa.....	14
6.1 Tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuva siemenperunan lisäys tuotantorenkaisissa	14
6.2 Tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuva siemenperunan lisäys määräaikaisella poikkeuksella	14
6.3 Oman tilan siemenperunan lisäysaineistotuotanto ilman markkinointia	15
7 Lajikevaatimukset.....	16
8 Viljelystarkastus	17
8.1 Viljelystarkastuksen tilaaminen.....	17
8.2 Viljelyrajoitukset	17
8.3 Esikasvirajoitukset	18
8.4 Vaaralliset kasvintuhoojat	18
8.5 Viljelystarkastusvaatimukset	18
8.6 Kasvin poistaminen	19
8.7 Uusintatarkastus	19
8.8 Viljelystarkastuspäätös.....	19
9 Peruna-ankeroistutkimukset	20
9.1 Peruna-ankeroistarkastus siemenperunatuotannossa	20
9.2 Maanäytteen ottaminen korkealuokkaisen siemenperunan tuotantoalueella	21
9.3 Maanäytteen ottaminen muulla alueella	21
9.4 Peruna-ankeroisen laboratoriotutkimus.....	22
9.5 Tulokset ja kartat	23
9.6 Muun perunan tuotanto ja peruna-ankeroiset	23

10 Vaalea rengasmätä, tumma rengasmätä ja virustaudit.....	24
10.1 Vaalea rengasmätä, tumma rengasmätä ja virusnäytteenotto.....	24
10.2 Näytteiden käsittelyjärjestys	24
10.3 Muun perunan rengasmätättestit.....	25
10.4 Rengasmätätutkimukset laboratoriossa.....	25
10.5 Virustutkimukset laboratoriossa ja laatuvaatimukset	25
10.6 Virusten uusintatestit	25
10.7 Raakaerien siirtäminen.....	25
10.8 Virukset jälkeläissukupolven kasveissa.....	26
11 Pakkauslupa ja tiedostojen pito	27
11.1 Pakkauslupa.....	27
11.2 Pakkaamokatselmus	27
11.3 Elinkeinoharjoittajan ilmoitusvelvollisuus.....	28
11.4 Tiedostonpito	28
12 Toiminta siemenperunapakkaamossa	30
12.1 Siemenperunapakkaamo	30
12.2 Tarkastajien ja näytteenottajien työturvallisuus	30
12.3 Siemenperunan peittäminen.....	31
12.4 Pakkausmateriaali	31
12.5 Kauppaerän muodostaminen	31
12.6 Myyntipakkauksen sulkeminen	32
12.7 Siemenperunan myynti varastolaatikossa	32
12.8 Erien yhdistäminen	32
13 Vakuustodistukset ja sinetit.....	33
13.1 Vakuustodistus/kasvipassi	33
13.2 Vakuustodistusten tilaaminen	34
13.3 Ylimääräisten ja käyttämättömien vakuustodistusten palautus	34
13.4 Vakuustodistukset vientieriin.....	34
13.5 Toimittajan vakuustodistus	34
13.6 Luonnonmukaisesti tuotettu siemenperuna.....	35
13.7 Geneettisesti muunnetun lajikkeen merkitseminen.....	36
13.8 Muut vakuustodistukseen merkittävät asiat.....	36
13.9 Sinetit.....	36
14 Varastotarkastus	37
14.1 Varastotarkastustilat.....	37
14.2 Varastolaatikoiden merkitseminen.....	37
14.3 Varastotarkastuksen edellytykset.....	37
14.4 Siemenperunan laatuvaatimukset mukulanäytteen tarkastuksessa.....	38
14.5 Lajittelukoko	39
14.6 Sertifiointipäätös	39
15 Siemenperunan uudelleen pakkaaminen.....	40
15.1 Pakkauskoon muuttaminen uudella pakkaamolla	40
15.2 Pakkauskoon muuttaminen samalla pakkaamolla	40
15.3 Siemenperunaerän muuttaminen alempaan siemenluokkaan tarkastuksen yhteydessä	40
15.4 Siemenperunaerän muuttaminen alempaan siemenluokkaan tarkastuksen jälkeen.....	41
16 Reklamaatiot	42
17 Siemenperunan tarkastuskustannukset	43
18 Valvontaviranomaiset ja tarkastajat.....	44
19 Lainsäädäntö	45
20 Liitteet	46
Liite 1. Tärkkelysperunalajikkeet	46
Liite 2. Yhteystiedot.....	47

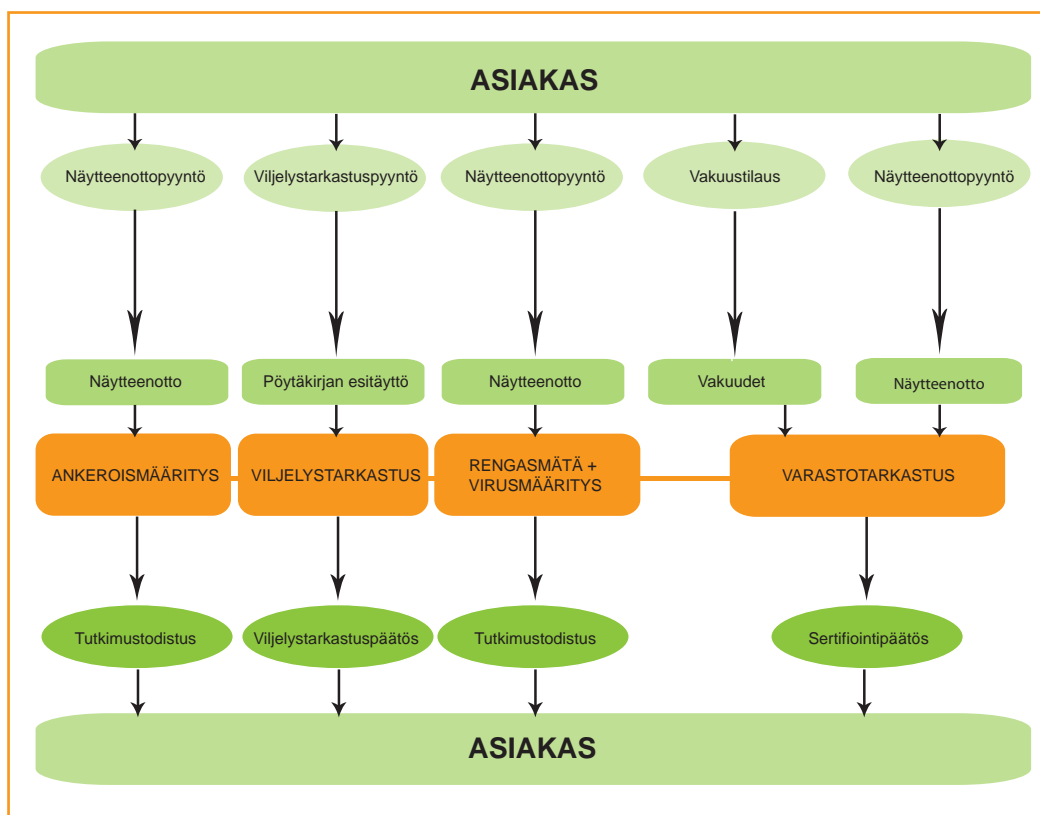
1 Johdanto

Jokaisella perunanviljelijällä on oikeus hyvälaatuiseen siemenperunaan. Tarkastusprosessin tarkoitus on varmistaa, ettei siemenperunan mukana leviä vaarallisia kasvintuhoojia. Nämä vaaralliset kasvintuhoojat, kuten rengasmätä tai peruna-ankeroinen, aiheuttavat merkittävää vahinkoa ja ovat erittäin vaikeasti hävitettäviä. Tarkastuksilla myös varmistetaan, että markkinoitava siemenperuna vastaa lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia mm. lajikeaitouden ja eräiden siemenperunan laatua alentavien kasvitautien ja vioitusten osalta.

Ainoastaan virallisesti tarkastettua ja hyväksyttyä eli sertifioitua siemenperunaa saa markkinoida. Siemenperunan tarkastaminen on monivaiheinen prosessi. Vakuustodistus osoittaa virallisesti hyväksytyin siemenperunan.

Lainsäädännön mukaan peruna-ankeeroiset on tutkittava ennen siemenperunaviljelyn perustamista eikä peruna-ankeeroista saa esiintyä. Siemenperunaviljely on virallisesti tarkastettava ja varmistettava, että laatuvaatimukset täyttyvät. Siemenperunaviljelyn sadosta otettavasta näytteestä tutkitaan, ettei siemeninä ole vaalean tai tumman rengasmädän saastuttama. Korkeimmissa siemenluokissa testataan myös virusvaatimusten täytyminen. Mukulanäytteen silmämääräisessä tarkastuksessa eli varastotarkastuksessa varmistetaan siemenperunan ulkoinen laatu ennen erän sertifioimista.

2 Siemenperunan tarkastusprosessin kuvaus

3 Siemenperunatuotannon vuosikalenteri

Tehtävä	Heinä	Elo	Syys	Loka	Marras	Joulu	Tamm	Helmi	Maalis	Huhti	Touko	Kesä
Peruna-ankerois- määritys, seuraava- valle kaudelle												
		Tilaa 1.9. mennessä										
Viljelystarkastus												
										Tilaa 22.5.		
Rengasmätätetit												
		Tilaa 1.9. mennessä										
Virustestit (vain esiperus- ja perussiemen)												
		Tilaa 1.9. mennessä										
Varastotarkastus												

3.1 Viljelystarkastus

Valmistautuminen viljelystarkastukseen

Viljelystarkastuksista tarkemmin luvussa 8.

Sujuvat siemenperunan viljelystarkastukset edellyttävät huolellisesti suunniteltua viljelyä ja valmistautumista viljelystarkastukseen. Turhien hylkäysten ja taloudellisten vahinkojen välttämiseksi Evira suosittelee ottamaan huomioon seuraavat asiat suunniteltaessa siemenperunaviljelyksiä:

- Peruna-ankeroisen tutkimustuloksen tulee olla valmis ja kunnossa, ennen kuin perunan voi istuttaa
- Tee viljelystarkastuspyyntö 22.5. mennessä Evirasta lähetetylle esitäytetylle taulukkopohjalle. Muista tarkistaa, että tilatunnus on oikein. Pyyntö viivästymisestä seuraa maksuasetuksessa määritelty lisämaksu. Viljelystarkastuspyyntö palautetaan sähköpostiin viljelystarkastus@evira.fi. Siemenliikkeen edustaja tekee yleensä tarkastuspyynnön.
- Ota huomioon muun perunan viljely tilalla eli viljelyrajoitukset. Huomaa, että Evira on tulkinnut, että myös esittelyruudut ja kotitarveviljely otetaan huomioon muun perunan tuotannossa, jos tämä tapahtuu tukikelpoisella pellolla.
- Muista esikasvirajoitukset. Pääsääntö on 1 vuosi perunaa ja 2 välivuotta.
- Merkitse kasvulohkelle eri lajikkeet selvästi.
- Merkitse kasvulohkelle eri siemenluokat selvästi.
- Merkitse eri kantasiemenet selvästi, jos viljelys on perustettu useilla eri kauppierillä.
- Kun viljelystarkastaja tulee tilalle, ota esille valmiiksi:
 - ankerointutkimustodistukset ja kartat
 - kantasiemenen vakuustodistukset
 - kantasiemenen rahtikirjat/kauppalaskut
 - viljelysten tarkennetut pinta-alat lohkoittain
- Ilmoita viljelystarkastajalle hyvissä ajoin varrenhävityksen ajankohta, jotta viljelystarkastukset ehditään tehdä ennen varrenhävitystä.

3.2 Näytteenotto ja laboratoriotestit

Valmistautuminen peruna-ankeroisnäytteenottoon

Maanäytteenotosta tarkemmin luvussa 9.

- Näytteenotto tilataan Evirasta erillisellä lomakkeella aiottua viljelyvuotta edeltävän vuoden 1.9. mennessä. Lomake on Eviran kotisivuilla. Se palautetaan sähköpostilla osoitteeseen viljelystarkastus@evira.fi.
- selvitä peltolohkojen, myös vuokralohkojen, viljelyhistoria jopa 6 vuoden taakse.
- ota kartat esille ennen näytteenottajan tuloa

- näytteet kerätään sovitulle koontipaikalla tai lähetetään Eviran Loimaan toimipaikkaan

Valmistautuminen vaalea rengasmätä-, tumma rengasmätä- ja virusnäytteenottoon

Rengasmätä- ja virusnäytteenotosta tarkemmin luvussa 10.

- suunnittele, mistä siemeneristä tehdään virustestit
- suunnittele näytteiden kiireellisyysjärjestys
- jos varastossa on muuta perunaa kuin siemenperunaa, pitää siitä testata vaalea rengasmätä
- ilmoita näytteenottajalle, jos osa sadosta on siirretty toiselle pakkaamolle, peruna on mennyt muuhun käyttöön tai perunaa on jäänyt nostamatta, koska näytteiden lukumäärä voi pienentyä
- tilaa näytteenottaja täyttämällä pyyntö koontilistalle
- varmista, että varastossa olevat perunalaatikat on merkitty selkeästi, myös viljelystarkastusnumero pitää olla merkittynä.
- varmista, että varastokartta on näytteenottajan käytettävissä
- varmista, että tyhjiä säkkejä on näytteenottajan käytettävissä
- varmista, että näytteenottaja pystyy turvallisesti ottamaan edustavan näytteen
- toimita näytteet Eviran Loimaan toimipaikkaan

3.3 Varastotarkastus

Tarkemmin varastotarkastuksesta luvuissa 12, 13, 14 ja 15.

Valmistautuminen varastotarkastukseen

- suunnittele muodostettavat kauppaerät
- tilaa vakuustodistukset
- tilaa tarkastaja tekemään tarkastus
- kerro tarkastajalle lajittelun etenemisaikataulu
- varmista että tarkastaja pystyy turvallisesti ottamaan edustavan näytteen
- varmista, että tarkastajan käytössä on valaistu tarkastustila
- toimita siemenperuna asiakkaille vasta, kun olet saanut varmistuksen, että osaerä on hyväksytty.

4 Siemenperunan sertifiointi ja markkinointi

4.1 Sertifiointi

Lainsäädännön mukaan sertifioinnilla tarkoitetaan esiperussiemenen, perussiemenen ja sertifioidun siemenperunaluokan kauppaerän myyntipäällysten sulkemista virallisen valvonnan alaisena ja varustamista vakuustodistuksella sen jälkeen, kun siemenperunaviljelyksen tarkastuksessa ja kunnostetusta siemenperunaerästä virallisesti otetun näytteen tarkastuksessa on todettu, että siemenperunaerä on lajikkeeltaan oikein nimettyä ja lajikeaitoa sekä että se täyttää kysymyksessä olevalle siemenperunaluokalle lainsäädännössä säädetty tuotanto- ja laatuvaatimukset.

4.2 Siemenperunan markkinointi

Siemenperunan tarkastuskausi ei määräydy kalenterivuositain vaan vaihtuu heinäkuun alussa. Tarkastuskausi on esimerkiksi 1.7.2016 - 30.6.2017.

Siemenkauppalaissa markkinoinnilla tarkoitetaan siemenperunan myymistä tai luovuttamista korvausta vastaan, varastoimista myyntitarkoituksessa, myyntiin tarjoamista, toimittamista vastikkeetta hyödyntämistarkoituksessa sekä asettamista saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi EU:n alueella tapahtuvaa jakelua tai käyttöä varten.

Lainsäädännön mukaan markkinoida saa vain virallisesti tarkastettua eli sertifioitua siemenperunaa lajikkeista, jotka on merkitty EU:n yleiseen lajikeluetteloon tai Suomen kansalliseen kasvilajikeluetteloon.

Sertifioimattomana voidaan markkinoida pieniä määriä tieteelliseen tarkoitukseen tai jalostukseen tarkoitettua siemenperunaa. Sertifioimattomana voidaan markkinoida myös vähäisiä määriä muuhun koetoimintaan tarkoitettua siementä, jos se on lajiketta, josta on tehty lajikeluetteloon hyväksymistä koskeva hakemus ja vaadittavat viljelyarvokokeet on kahtena kasvukautena suoritettu. Sertifioimattomana voidaan markkinoida siemenperunan raakaeriä, jotka toimitetaan kunnostustoimintaa ja pakkaamista varten.

Tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuvaa tuotantorenkaiden siemenperunan lisäystä A-luokan siemenperunasta ei katsota siemenen markkinoinniksi (tarkemmin luvussa 6.1).

4.3 Siemenkaupan markkina- valvonta

Siemenkauppalaan mukaan siemenkaupan markkina-
valvonnan valvontaviranomaise-
na toimii Evira, joka käyttää apunaan ELY-keskusten maaseutu-
osastoja, kuntien maa-
seutuelinkeinoviranomaisia ja tullia.

Evira pitää valvontaa varten rekisteriä pakkausluvan saaneista kylvösiemenpakkaamoista sekä ilmoitusvelvollisista markkinointia harjoittavista elinkeinonharjoittajista.

Evira laatii vuosittain valvontasuunnitelman, josta käyvät ilmi mm. seuraavan vuoden valvonnan painopistealueet, valvontakohteet sekä tehtävien tarkastusten lukumäärä ja luonne. Valvonnan on oltava tasapuolista ja säännöllistä ja sen tulee kohdistua sekä siemenen tuotannon, käsittelyn että markkinoinnin eri vaiheisiin.

Siemenperunapakkaamoissa valvotaan myyntipakattujen siemenerien laatua ja pakkaamoiden kirjanpitoa. Tavoitteena on varmistaa, että myyntimäärät vastaavat tarkastettuja määriä. Siemenperunan myyntipaikoilla tarkastetaan, että myynnissä oleva sementtavaara täyttää siemenkauppalaan vaatimukset ja pakkaukset on varustettu voimassa olevilla vakuustodistuksilla tai toimittajan vakuuksilla.

Evira julkaisee vuosittain valvonnan tulokset.

4.4 Markkina- valvonnan hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistussäännökset

Siemenkauppalaan mukaan Eviralla on käytettävissään hallinnollisia pakkokeinoja kuten kylvösiemenen markkinointikielto, hävittämis- tai maastavientimääräys sekä uhkasakko ja teettäminen laiminlyöjän kustannuksella. Siemenkaupparikkomuksesta voidaan tuomita sakkoon tai lievemmissä tapauksissa annetaan kirjallinen huomautus. Lainvastaisesta toiminnasta voidaan myös tuomita kylvösiemen pakkauksineen tai niiden arvo valtiolle menetetyksi.

4.5 Siemenperunan tuonti ja vienti

Siemenperunan maastaviennin osalta siemenperunan täytyy täyttää lainsäädännön vaatimukset pakkausluvan, ilmoitusvelvollisuuden ja tiedostojen osalta. Maastavien-
nillä tarkoitetaan siemenperunan vientiä muihin kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioihin.

Siemenperunan tuonti Euroopan unionin ulkopuolelta on pääsääntöisesti kielletty.

5 Siemenperunan siemenluokat ja sukupolvet

5.1 Siemenluokat

Esiperussiemen	Unionin PBTC Unionin PB
Perussiemen	Unionin S Unionin SE Unionin E
Sertifioitu siemen	Unionin A Unionin B

Lainsäädännön mukaan esiperussiemenluokkia ovat unionin PBTC- (prebasic tissue culture) ja unionin PB (prebasic) -luokat. Perussiemenluokkia ovat unionin S-, unionin SE- ja unionin E-luokat. Sertifioidut siemenluokat ovat unionin A ja unionin B.

PBTC-luokkaa voi olla vain yksi sukupolvi. PBTC-materiaalin kasvatusta tapahtuu suojatussa tilassa ja kasvualustalla, joka on vapaa tuholaisista, joten PBTC-luokkaa ei lasjeta mukaan peltosukupolviin.

Esiperussiemen (unionin PB) -luokkaa saa olla enintään 4 peltosukupolvea ja perussiemenen (unionin S, SE ja E) siemenluokkia enintään 4 sukupolvea. Esiperussiemen (PB) ja perussiemenluokkia saa yhteensä olla enintään 7 sukupolvea. Sertifioitujen siemenluokkien sukupolvia voi olla enintään 2.

Unionin S-luokan sukupolvien määrä, mukaan lukien esiperussiemenen (PB) ja perussiemenen peltosukupolvet, rajoitetaan viiteen. Unionin SE-luokan sukupolvien määrä, mukaan lukien esiperussiemenen (PB) ja perussiemenen peltosukupolvet, rajoitetaan kuuteen. Unionin E-luokan sukupolvien määrä, mukaan lukien esiperussiemenen (PB) ja perussiemenen peltosukupolvet, rajoitetaan seitsemään.

Mikäli sukupolvea ei ole mainittu virallisessa vakuustodistuksessa eikä se ole sertifiointiviranomaisen tiedossa, siemenperunoiden katsotaan kuuluvan alimpaan sukupolveen, joka on sallittu kyseisessä luokassa. Tämä tulkinta on pääsääntöisesti käytössä, kun tuodaan siemenperunaa toisesta EU-maasta.

Tuotannossa sukupolviketjussa voi siirtyä vain alaspäin.

Siemenluokka	Sukupolvien enimmäismäärä	Peltosukupolvi
Unionin PBTC	yksi sukupolvi	0
Unionin PB	neljä peltosukupolvea	1-4
Unionin S	viides peltosukupolvi	1-5
Unionin SE	kuudes peltosukupolvi	1-6
Unionin E	seitsemäs peltosukupolvi	1-7
Unionin A ja B	enintään kaksi peltosukupolvea	1-9

Jos peltosukupolvirajoitukset ja kyseisen siemenluokan laatuvaatimukset täyttyvät, on mahdollista tuottaa useita vuosia peräkkäin samaa siemenluokkaa.

5.2 Ulkomainen kantasiemen

Ulkomaisen siemenperunan siemenluokkien nimiä ja peltosukupolvia ei ole täysin harmonisoitu EU:n alueella. Toisista jäsenmaista tuleva siemenperuna ei ole suoraan vastaavaa kuin Suomen kansallinen materiaali, vaikka käytössä voi olla samoja siemenluokkien nimiä.

High Grade-alueelle (Tyrnävä ja Liminka) voi tuoda vain unionin laatuluokkien siemenperunaa.

Tarvittaessa Evira selvittää siemenluokkien vastaavuuden.

6 Poikkeukset siemenperunan tuotannossa

6.1 Tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuva siemenperunan lisäys tuotantorenkaisissa

Markkinoinniksi ei katsota tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuvaa siemenperunan tuotantorenkaiden siemenperunan lisäystä sertifioidusta siemenperunasta.

Sopimustuottajien, jotka tuottavat siemenperunaa tärkkelysperunan viljelijöille, tulee käyttää vähintään unionin A- luokan siemenperunaa. Viljelykset viljelystarkastetaan virallisesti ja niiden tulee täyttää siemenviljelykselle asetetut vaatimukset viljelyrajoitusten, esikasvirajoitusten ja vaarallisten kasvintuhoojien osalta kuten sertifioidulle A-luokalle on määrätty. Viljelystarkastusten laatuvaatimukset eivät ole käytössä.

Muusta tuotannosta poiketen tärkkelysperunan sopimustuotannossa on sallittua tuottaa siemenperunaa kaksi vuotta peräkkäin eikä viljeltävän lajikkeen tarvitse olla kumpanakin vuotena sama. Siemenperunaviljelykseltä on otettava maanäyte, josta tutkitaan peruna-ankeroinen ja sadosta on otettava näyte, josta tutkitaan vaalea rengasmätä eikä näitä vaarallisia kasvintuhoojia saa esiintyä.

Tälle materiaalille ei ole velvollisuutta käyttää vakuustodistuksia, mutta jos niitä käytetään, tulee niihin merkitä teksti 'tärkkelysperunan käyttösiemen'.

6.2 Tärkkelysperunan sopimustuotannossa tapahtuva siemenperunan lisäys määräaikaisella poikkeuksella

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut vuosittain määräaikaisen poikkeuksen siemenperunan markkinoinnille tärkkelysperunan sopimustuotannossa. Näissä tapauksissa toimija tekee Eviralle erakohtaiset hakemukset poikkeusluvan käyttämiseen.

Tälle materiaalille tehdään kaikki normaalit sertifioidun siemenluokan tarkastukset ja testit ja näissä myös käytetään aina vakuustodistusta. Vakuustodistuksessa on viljelystarkastuksen mukainen siemenluokka ja teksti 'tärkkelysperunan sopimustuotantoon'. Tätä materiaalia ei voi viedä ulkomaille tai markkinoida muille perunasektoreille, mutta sitä voi käyttää yllämainittujen tuotantorenkaiden kantasiemenenä.

6.3 Oman tilan siemenperunan lisäysaineistotuotanto ilman markkinointia

Oman tilan siemenperunan lisäysaineistotuotanto ilman markkinointia on asetuksessa annettu poikkeus, joka on sallittua esiperussiemenelle ja perussiemenelle. Oman tilan siemenperunan lisäystuotannolle ilman markkinointia tehdään vuosittain vähintään yksi viljelystarkastus. Viljelyksen on täytettävä lainsäädännön mukaiset viljelyksille asetetut vaatimukset. Kaikilta siemenviljelyksiltä otetaan viralliset maanäytteet. Peruna-ankeroisnäytteet on tutkittava ja todettava puhtaiksi. Sadosta on otettava näyte, josta tutkitaan vaalea rengasmätä eikä sitä saa esiintyä. Muut tarkastukset eivät ole pakollisia vaan ovat toimijan vastuulla.

Pääsääntöisesti siemenperunan tuotanto ilman markkinointia ilmoitetaan Eviralle samaan aikaan kuin muutkin viljelystarkastuspyynnöt. On kuitenkin mahdollista pyytää viljelystä siirrettäväksi tuotantoon ilman markkinointia myös myöhemmin. Tehtyjä tarkastuksia tai tarkastustuloksia ei kuitenkaan mitätöidä. Esimerkiksi, jos siemenperunaerä osoittautuu kesän aikana hyvin rupiseksi, se on mahdollista siirtää tarkastuttajan pyynnöstä tuotantoon ilman markkinointia, kunhan pyyntö tehdään ennen varastotarkastusta. Jos erä on jo hylätty ruven takia virallisessa varastotarkastuksessa, tarkastustulosta ei enää peruuteta. Myös vain osa viljelyksen sadosta voi olla siemenperunan tuotantoa ilman markkinointia.

Kun siemenperunan tuotannossa ilman markkinointia tuotettua siemenperunaa käytetään kantasiemenenä, tulee Eviralle tehtävässä viljelystarkastuspyynnössä ilmoittaa viljelystarkastusnumero.

Kirjanpitovelvollisuus sadon määrästä koskee myös oman tilan siemenperunan lisäysaineistotuotantoa ilman markkinointia.

Kun omalla tilalla lisätystä siemenperunasta aletaan tuottaa markkinoitavaksi tarkoitettua siemenperunaa, tehdään jälleen kaikki normaalit tarkastukset.

7 Lajikevaatimukset

Lainsäädännön mukaan Evira saa sertifioida Suomessa markkinoitavaksi ainoastaan kansalliseen kasvilajikeluetteloon tai EU:n yhteiseen lajikeluetteloon merkittyjen lajikkeiden siemenperunaeriä.

Kasvilajikeluetteloon merkityn lajikkeen asiamiehen tulee seurata Eviran vuosittain julkaisemasta kasvilajikeluettelosta, että lajikkeen markkinointioikeus on voimassa. Asiamiehen tulee hakea lajiketta uudelleen kasvilajikeluetteloon viimeistään 2 vuotta ennen voimassaoloajan päättymistä. Jos lajike on jonkin toisen EU-maan kasvilajikeluettelossa, myös silloin markkinointi on edelleen mahdollista, mutta silloin pysyminen kasvilajikeluettelossa on kyseisen maan asiamiehen vastuulla.

Lajikeluettelosta poistetun lajikkeen siemenperunaeriä saa sertifioida luettelosta poistamista seuraavan toisen kalenterivuoden 30.6. asti.

Jos lajike on ainoastaan EU:n yhteisessä lajikeluettelossa, on lajikkeen jalostajan tai edustajan tuotantovuonna 1.3. mennessä esitettävä Eviralle lajikkeen virallinen lajikekuvaus. Lajikekuvausta tarvitaan sekä viljelys- että varastotarkastuksessa.

Jos siemenperuna tarkastetaan ja sertifioidaan markkinoitavaksi EU:n ulkopuoliseen maahan (esimerkiksi Venäjä tai Turkki), siemenperunan tulee täyttää siemenperunan markkinointiasetuksen vaatimukset pakkausluvan, ilmoitusvelvollisuuden, tiedoston pitämisen osalta. Vientiin eli EU:n ulkopuoliseen maahan tuotettavan siemenperunan ei tarvitse olla kansallisessa tai EU:n kasvilajikeluettelossa. Nevski on esimerkki tällaisesta lajikkeesta.

Lajikkeen omistajan tai edustajan pyynnöstä Evira voi lajikkeen lisäystarkoitusta varten sertifioida siemenperunaerän lajikkeesta (myös jalostajan linja-aineisto), joka ei ole kasvinlajikeluettelossa.

8 Viljelystarkastus

Viljelystarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että viljelyksellä pystytään tuottamaan hyvälaatuista siemenperunaa. Tarkastuksessa todetaan mm. esikasvit, kasvuston lajikeaitous ja kasvitautitilanne. Viljelystarkastuksen suorittaa Eviran valtuuttama viljelystarkastaja.

8.1 Viljelystarkastuksen tilaaminen

Viljelystarkastuspyyntö tehdään 22.5. mennessä Evirasta lähetetyille esitäytetyille taukkopohjalle. On tärkeää tarkistaa, että tilatunnus on oikein. Pyyntö viivästyttäessä seuraa maksuasetuksessa määritelty lisämaksu. Viljelystarkastuspyyntö palautetaan sähköpostiin viljelystarkastus@evira.fi. Siemenliikkeen edustaja tekee yleensä tarkastuspyynnön.

8.2 Viljelyrajoitukset

Lainsäädännön mukaan esi- ja perussiementä tuottavalla viljelmällä ei saa tuottaa muuta perunaa kuin virallisesti tarkastettua siemenperunaa tai tämän ohjeen kohdassa 6.3 mainittua oman tilan siemenperunan lisäysaineistoa ilman markkinointia

Viljelmällä, jolla tuotetaan sertifioidun luokan siemenperunaa, saa tuottaa muuta perunaa samanaikaisesti sertifioitavan siemenperunan kanssa vain sillä edellytyksellä, että muut perunaviljelykset on perustettu vähintään sertifioidulla siemenperunalla.

Peltokoneiden yhteiskäytössä kannattaa aina pitää mielessä riski kasvitautien ja tuholaisten leviämisestä. Koneiden mukana kulkeutuva maa-aines aiheuttaa aina merkittävän tartuntariskin.

Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoalueella (Tyrnävä ja Liminka) on erilliset siementuotantoa säätelevät määräykset (laki 574/2002, komission päätös 2014/105/EU). Alueella noudatetaan ruokaperunan tuotannossa voimassaolevaa High Grade-alueen lainsäädäntöä.

Evira tulkitsee, että myös esittelyruudut ja pienet kotitarveviljelypalstat lasketaan siemenperunatilalla mukaan ruokaperunan tuotantoon, jos se tapahtuu tukikelpoisella pellolla. Viljelystarkastuksen yhteydessä tarkastetaan myös kotitarveperuna ja merkitään pinta-ala pöytäkirjaan. Jos kotitarveperunaa varastoidaan siemenperunavarastossa, tehdään sekä ankerois- että rengasmätättestit.

8.3 Esikasvirajoitukset

Lainsäädännön mukaan siemenperunaviljelystä, jolla tuotetaan siemenperunaa, ei saa sijoittaa lohkolle, missä perunaa on viljelty, varastoitu tai käsitelty, ellei tästä ole kulunut vähintään 2 vuotta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että viljelykierron minimivaatimus on 1 vuosi perunaa ja 2 välivuotta.

Tärkkelysperunalajikkeita saa viljellä sertifioiduissa siemenluokissa enintään kaksi vuotta peräkkäin. Evira laatii listan tärkkelysperunalajikkeista (liite 1). Lajikkeen tulee olla molempina vuosina sama. Tämän jälkeen on lohkon oltava muussa kuin perunantuotannossa kaksi vuotta.

8.4 Vaaralliset kasvintuhoojat

Lainsäädännön mukaan siemenperunan tuotantopaikalla, pellossa, kasvustossa tai perunasadossa ei saa esiintyä kasvinterveysäädöksissä siemenperunaa koskevia vaarallisia kasvintuhoojia.

Tällaisia vaarallisia kasvintuhoojia ovat mm. vaalea rengasmätä (*Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*), tumma rengasmätä (*Ralstonia solanacearum*), perunas yöpö (*Synchytrium endobioticum*) ja peruna-ankeraiset (keltaperuna-ankeroinen *Globodera rostochiensis*, valkoperuna-ankeroinen *G. pallida*). Jos tilalla todetaan vaarallinen kasvintuhooja, siitä seuraavat jatkotoimenpiteet toteutetaan kasvinterveyslainsäädännön mukaisesti Eviran kasvinterveysyksikön valvonnassa.

8.5 Viljelystarkastusvaatimukset

Lainsäädännön mukaan esiperussiemenen avomaan tuotanto ja perussiemenviljelysten viljelystarkastetaan vähintään kaksi kertaa ja muut siemenluokat vähintään yhden kerran.

Kasvustoa koskevat, lainsäädännössä säädetyt laatuvaatimukset viljelystarkastuksessa on esitetty oheisessa taulukossa.

Siemenperunaviljelyksen kasvustoa koskevat laatuvaatimukset viljelystarkastuksessa

	Esiperussiemen		Perussiemen			Sertifioitu siemenperuna	
	Unionin PBTC	Unionin PB	Unionin S	Unionin SE	Unionin E	Unionin A	Unionin B
Aitous väh. %	100	99,9	99,9	99,9	99,9	99,8	99,5
Tyvimätää enint. %	0	0	0,1	0,5	1,0	2,0	4,0
Mosaiikki-viruksen tai kierrelehtisyysviruksen oireita enint. %	0	0,1	0,2	0,5	0,8	2,0	6,0

Viljelyksen tulee olla vapaa vaarallisista kasvintuhoojista.

8.6 Kasvien poistaminen

Kaikissa siemenluokissa perkaaminen on sallittua. Mahdolliset sairaut yksilöt poistetaan taudin leviämisen estämiseksi. Perkaaminen tehdään heti, kun ongelma havaitaan ja se on sallittua myös ennen virallista tarkastusta. Perkaaminen tehdään huolellisesti niin, ettei sairaita mukuloita jää maahan. Myös vieraat lajikkeet tulisi poistaa viljelykseltä.

8.7 Uusintatarkastus

Jos viljelijä on tyytymätön viljelystarkastajan tekemään viljelystarkastukseen, Eviran ohje on, että viljelijä kirjaa tyytymättömyytensä syyn, allekirjoittaa pöytäkirjan ja kirjallisesti pyytää uusintatarkastusta Evirasta välittömästi. Tarkastuksen pyytäjä maksaa uusintatarkastuksesta aiheutuvat kustannukset. Uusintatarkastuksen tekee eri tarkastaja kuin alkuperäisen tarkastuksen.

8.8 Viljelystarkastuspäätös

Kun peruna-ankerooinen maanäytteestä on virallisesti tutkittu laboratoriossa ja siemenperunan tuotantopelto viljelystarkastettu, Evira tekee hyväksyvän tai hylkäävän viljelystarkastuspäätöksen. Hyväksyty päätös voi olla hyväksyty myös alempaan siemenluokkaan kuin mihin tarkastusta on haettu. Päätös toimitetaan sekä viljelijälle että tarkastuttajalle, joilla molemmilla on valitusosoituksen mukainen valitusoikeus.

9 Peruna-ankeroistutkimukset

Useat kasvitaudit ja muut kasvintuhoojat pystytään luotettavasti määrittämään ainoastaan laboratorimenetelmillä. Onnistunut laboratoriotesti perustuu edustavaan näytteeseen. Näytteet ottaa aina Eviran valtuuttama näytteenottaja.

9.1 Peruna-ankeroistarkastus siemenperunatuotannossa

Lainsäädännön mukaan virallinen peruna-ankeroistarkastus tulee tehdä ennen siemenperunaviljelyn perustamista.

Käytännössä Evira opastaa teettämään näytteenoton viimeistään istuttamista edeltävänä syksynä. Ankerointitarkastus voidaan tehdä jopa useita vuosia aikaisemminkin, sillä se ei vanhene ennen kuin pellossa viljellään tai varastoidaan seuraavan kerran perunaa tai muuta peruna-ankeroisen isäntäkasvia.

Evira suosittelee, että tarkastuttajat tilaisivat maanäytteenoton koko peruslohkolle.

Lainsäädännön mukaan, jos siemenperunaa viljellään kaksi vuotta peräkkäin, on peruna-ankeroiset tutkittava ennen kumpaakin kasvukautta. Tämä koskee Eviran listaa- mää tarkkelysperunalajikkeita. Jos pellossa kasvaa tai varastoidaan perunaa, voidaan näytteenotto tehdä vasta sadonkorjuun tai varastoinnin jälkeen.

Poikkeuksellisesti voidaan maanäyte ottaa myös viljelyvuoden keväällä, jolloin sekä näytteenotto että määrittäminen tehdään kiireellisinä ja toimenpiteistä peritään maksu- asetukseen kirjattu korotettu maksu. On huomattava, että viljelijä vastaa tällöinkin siitä, että siemenperunaa ei istuteta ennen tulosten valmistumista.

Siemenperunan viljelytarkastuksen edellytyksenä on hyväksyty peruna-ankerois- tutkimus.

9.2 Maanäytteen ottaminen korkealuokkaisen siemenperunan tuotantoalueella

Limingan ja Tyrnävän alueella ankeroinnäytteenotossa käytetään näytekokona aina 200 ml/ha viljelyhistoriasta tai mahdollisesti viljelykierrossa olevasta ruokaperunan viljelystä huolimatta.

Näytteen on oltava kuitenkin aina vähintään 100 ml.

9.3 Maanäytteen ottaminen muulla alueella

Maanäytteen vakiokoko on 1 500 ml/ha, joka muodostuu vähintään 100 osanäyteestä/ha. Sitä käytetään kuitenkin vain silloin kun pellolla on viljelty muuta perunaa kuin siemenperunaa joiakin tarkastusta edeltävinä kuutena kasvukautena eikä pellolta ole kyseisinä vuosina tutkittu peruna-ankeroista. Peruna-ankeroiskartoitus katsotaan viralliseksi tarkastukseksi.

Pienempää näytekokoja 400 ml/ha voidaan käyttää silloin, kun 1 500 ml:n näytekoko on käytetty jo kahdeksalla hehtaarilla muun perunan kuin siemenperunan jälkeen. Sen jälkeen voidaan käyttää 400 ml/ha näytekokoja. Tässä tapauksessa näytekoko ei voida enää pienentää näytekokoon 200 ml/ha.

Peruskokona 400 ml/ha voidaan käyttää silloin, kun viljelykierrossa on vain siemenperunaa tai lohkoja, joissa muun perunan viljelystä on kulunut enemmän kuin kuusi vuotta. Tällöin alennettua näytekokoja 200 ml/ha voidaan käyttää 4 ha:n jälkeen.

Alennettuja näytekokoja 400 ml/ha (jos muuta perunaa) tai 200 ml/ha (vain siemenperunaa) voidaan käyttää tilalla niin kauan kuin peruna-ankeroisia ei löydy tilalta. Esimerkiksi näytteenottoa seuraavana vuonna jatketaan suoraan 200 ml:n näytteillä, jos ei ankeroisia tai kystia ole löytynyt.

Näytekoko kerrotaan sen alueen pinta-alalla, josta näyte otetaan. Esimerkiksi jos näyte otetaan 2,5 ha:lta ja näytekoko on 400 ml/ha, näytteen kokonaismäärä on $2,5 \text{ ha} \times 400 \text{ ml} = 1\,000 \text{ ml}$.

Näytteen on oltava kuitenkin aina vähintään 100 ml.

Esimerkki 1.

Uusi siemenperunatila (HG-alueen ulkopuolella)

Siemenperunatuotannon aloittaa uusi tila, jolla ei ole viljelty perunaa yli kuuteen vuoteen. Ensimmäiseltä neljältä hehtaarilta otetaan maata 400 ml/ha ja seuraavilta hehtaareilta 200 ml/ha.

Jos tällaisella uudella siemenperunatuotantoa aloittavalla tilalla olisi viljelty ruokaperunaa lähimmän kuuden vuoden aikana ja ankeroistutkimukset olisi tehty eikä ankeroisia olisi löytynyt, menettelytapa olisi samanlainen.

Jos taas tällaisella tilalla olisi viljelty ruokaperunaa lähimmän kuuden vuoden aikana eikä ankeroisia olisi tutkittu, tilanne olisi toisenlainen. Tällöin otettaisiin ensimmäisiltä kahdeksalta hehtaarilta maanäytettä 1500 ml/ha ja seuraavilta hehtaareilta 400 ml/ha. Pienempiin eli 200 ml/ha ei voida siirtyä ensimmäisellä näytteenottokerralla, mutta myöhempinä vuosina se on mahdollista.

Esimerkki 2.

Vanha siemenperunatila (HG-alueen ulkopuolella)

Maanäytettä otetaan 200 ml/ha, koska on jo päästy alempiin näytekokoihin aikaisempien tuotantovuosien vuoksi.

*Jos vanhalle siemenperunatuotantoa harjoittavalle tilalle tulee vuokralohko siemen-
tuotantoon, on vuokralohkon viljelyhistoria selvitettävä. Jos perunaa tällaisella loh-
kolla ei ole viljelty lähimmän kuuden vuoden aikana, voidaan maanäytettä ottaa
myös tältä lohkolta 200 ml/ha. Jos lohkolta olisi viljelty ruokaperunaa lähimmän
kuuden vuoden aikana ja tutkimuksissa ankeroisia ei ole löytynyt, voidaan maata
ottaa myös 200 ml/ha.*

*Jos ruokaperunaa olisi viljelty lähimmän kuuden vuoden aikana ja ankeroisia ei ole
tutkittu, on maata otettava 1500 ml/ha tältä lohkolta.*

Aina sellaisen lohkon tullessa siemenperunaviljelyyn, jossa on ollut muuta perunaa
kuin siemenperunaa, käytetään aluksi näytekoko 1 500 ml/ha.

Poikkeukset:

1. näytekoko 400 ml/ha (tai 200 ml/ha) riittää, jos muun perunan viljelystä on kulunut yli 6 vuotta
2. näytekoko 400 ml/ha (tai 200 ml/ha) riittää, jos perunan viljelystä on kulunut alle 6 vuotta ja lohkolta on tutkittu ankeroiset siemenperunan ohessa tai ruokaperunan kartoitusnäytteenä.

9.4 Peruna-ankeroisen laborioriotutkimus

Näytteiden lähettäminen on tarkastuttajan vastuulla. Laborioriotutkimuksia varten kaikki näytteet lähetetään Eviran Loimaan toimipaikkaan. Kasvintuhoojamäärittysten varmistamiseksi voi Evira jatko lähettää näytteitä Eviran kasvintuhoojalaboratorioon Helsinkiin.

Koko maanäyte tutkitaan. Peruna-ankeroisen kystat erotetaan maasta pesemällä ja ne tunnistetaan mikroskoopilla. Tarvittaessa tehdään elävyydsvärväys ja lajinmäärittäminen molekyylitasolla menetelmin.

Siemenperunatuotannon edellytyksenä on, ettei pellossa todeta peruna-ankeroista.

Jos tilalla todetaan peruna-ankeroista, siitä seuraavat jatkotoimenpiteet toteutetaan kasvinterveyslain säännön mukaisesti Eviran kasvinterveysyksikön valvonnassa.

9.5 Tulokset ja kartat

Näytteenottaja merkitsee lohkokarttaan sen alueen, jolta hän on ottanut ankeroinnäytteen. Kartta liitetään näytteenottopöytäkirjaan. Karttaan on merkittävä peruslohkonumero ja muut tiedot, jotta se pystytään tunnistamaan myöhemminkin.

Jos ankeroinnäytteenotto kohdistuu koko peruslohkoon, lohkokarttaa ei lähetetä näytteenottopöytäkirjan mukana.

Kartta tallennetaan Eviran tietojärjestelmään. Ankeroinnäytteen tutkimustuloksen mukana viljelijä saa kartan. Viljelijän on näytettävä kartta ja ankerois määräystulos viljelystarkastajalle. Viljelystarkastaja merkitsee karttaan sen alueen, jolla perunaviljely sijaitsee ja jättää kartan itselleen. Kartta palautetaan syksyllä maanäytteenoton jälkeen. Samaan karttaan merkitään tehty ankeroinnäytteenotto, päivämäärä ja alue, jolta näyte on otettu.

9.6 Muun perunan tuotanto ja peruna-ankeroinset

Jos siemenperunavarastossa säilytetään tai käsitellään muuta perunaa kuin siemenperunaa, on tämän muun perunan maanäytteistä testattava peruna-ankeroinen.

10 Vaalea rengasmätä, tumma rengasmätä ja virustaudit

10.1 Vaalea rengasmätä-, tumma rengasmätä- ja virusnäytteenotto

Valtuutettu tarkastaja tilataan ottamaan syksyllä siemenperunan raakasadosta näytteet virus- ja rengasmätätutkimuksia varten. Näytteenotto tilataan lähettämällä Eviralle excel-koontilista. Näyte voidaan kerätä pellolta varren hävityksen ja noston välisenä aikana, ottaa varastoa täytettäessä tai lopullisesta varastosta.

Näyte on voitava ottaa koko erästä ja tarvittaessa näytteenottaja voi pyytää pakkaajaa siirtämään laatikoita. Pakkaaja huolehtii siitä, että turvallinen näytteenotto on mahdollista.

Virusnäyte on 200 mukulaa/viljelys. Rengasmätänäyte on 200 mukulaa alkavaa 3 hehtaaria kohti. Käytännössä 6,5 ha viljelykseltä (siemenluokka esimerkiksi unionin E) otetaan laboratoriotutkimuksia varten 600 mukulaa. Yksi rengasmätänäyte ja virustestinäyte muodostavat yhdistelmänäytteen, loput rengasmätänäytteistä ovat erillisiä. Esimerkin 6,5 hehtaarilta tulee 3 osanäytettä, yksi yhdistetty virus- ja rengasmätänäyte (200 mukulaa/säkki) ja kaksi rengasmätänäytettä (200 + 200 mukulaa), mikä on kaikkiaan yhteensä 600 mukulaa.

Esiperussiemenestä ja perussiemenestä testataan aina Y-virus. Sertifioituja siemenluokkia unionin A ja unionin B ei testata. Kuusi virusta (Y-, A-, X-, S-, M- ja kierrelehtisyysvirus (PLRV) testataan esiperussiemenen ensimmäisestä peltosukupolvesta tai esiperus- tai perussiemenestä, jonka kantasiemen on peräisin toisesta EU-maasta. Esiintymä saa olla enintään 0 prosenttia kutakin virusta.

10.2 Näytteiden käsittelyjärjestys

Evira suosittelee, että näytteet toimitetaan Eviran Loimaan toimipaikkaan siinä järjestyksessä kuin siemenperunan lajittelu ja pakkaaminen on suunniteltu. Kiireisimpien toimituserien näytteet lähetetään ensimmäiseksi.

Jos analyysi halutaan tehtävän kiireellisenä, kiireellisyys merkitään säkin päälle ja lisäksi toimitetaan erillinen lista ensisijaisista näytteistä. Kiireellisiksi merkityistä näytteistä peritään voimassa olevan hinnaston mukainen lisämaksu.

10.3 Muun perunan rengasmätättestit

Lainsäädännön mukaan, jos siemenperunavarastossa varastoidaan muuta perunaa kuin siemenperunaa, on tälle muulle perunalle tehtävä myös vaalean rengasmädän testaus. Lyhyt varastointiaika ei mahdollista poikkeusta tähän sääntöön.

Pakkaajaa pyydetään välittömästi ilmoittamaan näytteenottajalle, että hänen varastossaan on tällaista muuta perunaa ja tilaamaan näytteenotto.

10.4 Rengasmätätutkimukset laboratoriossa

Vaalea rengasmätä ja tumma rengasmätä testataan immunofluoresenssi (IF) -menetelmällä. Testimenetelmä perustuu vasta-aineisiin, jotka tunnistavat taudinaiheuttajan. Jos ensimmäisen testin perusteella voi epäillä, että näytteessä on rengasmätää, näyte lähetetään jatkotutkimuksiin.

10.5 Virustutkimukset laboratoriossa ja laatuvaatimukset

Virukset testataan vasta-aineisiin perustuvalla ELISA-menetelmällä. Perunoita kasvatetaan testiä varten kasvihuoneessa, joten virustestien vähimmäiskesto on syksyllä kuusi viikkoa ja keväällä neljä viikkoa.

Siemenperunan mukulasadon laboratoriotutkimuksessa virustauteja saa esiintyä enintään (%)

Virus	Esiperussiemen		Perussiemen		
	Unionin PBTC	Unionin PB	Unionin S	Unionin SE	Unionin E
Y	0	0	1	1	2

A, X, S, M ja PLRV virussaastunta testataan siemenperunan kanta-aineistosta polveutuvasta lisäysaineistosta sen tullessa ensimmäisen kerran virallisen tarkastuksen piiriin avomaan tuotannossa. Esiintymä saa tällöin olla enintään 0 prosenttia kutakin virusta.

10.6 Virusten uusintatellit

Jos tarkastuttaja on tyytymätön virustestien tulokseen, Eviran ohjeen mukaan on mahdollista tilata uusintatutkimus. Virallinen näytteenottaja ottaa uuden suuremman näytteen (400 mukulaa). Tarkastuttaja ilmoittaa, mitkä virukset hän haluaa testattavan uudelleen. Uusi tulos kumoaa vanhan tuloksen, oli tulos sitten parempi tai huonompi kuin aikaisemmasta näytteestä saatu tulos.

10.7 Raakaerien siirtäminen

Evira ohjeistaa, että raakaerien ostajan tulisi selvittää, onko virus- ja rengasmätänäytteet otettu ennen raakaerien siirtämistä toiseen pakkaamoon. Jos tutkittu näyte ei

edusta koko viljelyksen satoa, on siirretystä osasta tehtävä erikseen rengasmätä- ja virustestit.

10.8 Virukset jälkeläissukupolven kasveissa

Lainsäädäntö katsoo, että virusten määrää tulee rajoittaa myös seuraavassa pelto-sukupolvessa. On tärkeää huomata, että alimmassakaan siemenluokassa viruksia ei saa esiintyä yli 10 %. Evira voi tutkia riskinarvioinnin perusteella valvontanäytteitä.

Ensimmäisen jälkeläissukupolven kasveissa sellaisten kasvien lukumäärä, joilla esiintyy virustaudin oireita

Virustauti (%)	Esiperussiemen		Perussiemen			Sertifioitu siemenperuna	
	Unionin PBTC	Unionin PB	Unionin S*	Unionin SE*	Unionin E*	Unionin A**	Unionin B**
	0	0,5	1,0	2,0	4,0	8,0	10,0

* ensimmäisen jälkeläissukupolven kasveissa lajikkeesta poikkeavien ja vieraita lajikkeita edustavien kasvien kappaleprosentti enintään 0,25

** ensimmäisen jälkeläissukupolven kasveissa lajikkeesta poikkeavien ja vieraita lajikkeita edustavien kasvien kappaleprosentti enintään 0,5

11 Pakkauslupa ja tiedostojen pito

11.1 Pakkauslupa

Pakkauslupaa myönnettäessä Evira varmistaa, että yrityksen toimintaedellytykset, kuten tilat, laitteet, henkilökunnan ammattitaito ja kirjanpito ovat kunnossa.

Siemenlainsäädännön mukaan siemenperunaa pakkaavalla pakkaamolla on oltava voimassa oleva pakkauslupa. Pakkauslupaa on haettava kirjallisesti Evirasta.

Pakkauslupa on voimassa enintään 5 vuotta kerrallaan. Lupa voidaan myöntää lyhyemmäksi ajaksi erityisesti silloin, kun pakkaamon tekniikka tai toimintatavat edellyttävät korjaamista. Lupa haetaan Evirasta saatavalla lomakkeella ja sitä on haettava uudestaan viimeistään 3 kk ennen voimassaoloajan päättymistä.

Jos siemenperuna tarkastetaan ja sertifioidaan markkinoitavaksi EU:n ulkopuoliseen maahan (esimerkiksi Venäjä tai Turkki), siemenperunan tulee täyttää siemenperunan markkinointiasetuksen vaatimukset pakkausluvan, ilmoitusvelvollisuuden, tiedoston pitämisen osalta.

Evira järjestää koulutusta pakkaamohenkilökunnalle. Evira testaa pakkaamon vastuuhenkilöiden ammattitaidon ennen pakkausluvan myöntämistä.

11.2 Pakkaamokatselmus

Pakkausluvan myöntämistä edeltää pakkaamokatselmus, jonka suorittavat erikseen valtuutetut henkilöt. Katselmuksesta laaditaan pöytäkirja. Lupa myönnetään lupahakemuksen, katselmuspöytäkirjan ja todetun ammattipätevyyden perusteella.

Siemenkauppalaan mukaisesti luvan edellytyksenä on, että hakijan käytettävissä on riittävät laitteistot ja muu varustus sekä ammattitaitoinen henkilökunta kylvösiemenien siemenerien saattamiseksi markkinointikelpoiseksi.

Siemenperunan kauppaa koskevan asetuksen mukaan seuraavat kohteet pakkaamon toiminnassa täytyy olla asianmukaisesti järjestetty:

- siemenperunaerien pito erillään;
- näytteenotto;

- siemenperunan viljely, jos pakkaamo myös itse tuottaa siemenperunaa;
- siemenperunan raakaerien hankinta ja käyttö;
- lajittelukirjanpito ja erien käytön kirjanpito;
- siemenperunan raakaerien merkitseminen;
- valmiiden erien merkitseminen;
- siemenperunaerien kauppakunnostaminen;
- pakkaaminen;
- vakuustodistusten kiinnittäminen ja vakuustodistusten painaminen;
- vakuuskirjanpito (silloin kun painetaan itse vakuudet,)
- varastointi ja varastokirjanpito;
- tarkastus- ja työskentelytilat;
- pakkaamon tilojen, laitteiden ja varastolaatikoiden pesu ja desinfiointi ennen uuden sadon vastaanottamista;
- muun perunan varastoinnissa huomioitavat vaatimukset; ja
- vaatimustenmukainen vaaka.

Siemenpakkaamoissa myyntipakkausten hinnan määrittämiseen käytettävien vaakojen tulee olla tyyppihyväksytyjä ja niissä on oltava voimassa oleva vakaus. Käytännössä jokaiselle pakkaamossa valmistettavalle pakkauskoolle tulee olla riittävällä tarkkuudella mittaava vaaka.

Vakausvelvoite perustuu vakauslakiin (219/1965) ja vakausasetukseen (370/1992) ja niiden nojalla annettuihin teknisiin säädöksiin. Lain mukaan sellaiset mittausvälineet on vaaittava, joita käytetään taloudellisen edun määrittämiseen yleisessä kaupassa ja liikkeessä sekä yleisellä myyntipaikalla. Mittauslaitteita valvoo Suomessa Turvatekniikan keskus (TUKES) ja vakauksista ja tyyppitarkastuksista vastaa tarkastuslaitos Inspecta Tarkastus Oy.

11.3 Elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuus

Lainsäädännön mukaan kylvösiemenen pakkaajalla, markkinoijalla, maahantuojalla ja maastaviejällä on velvollisuus ilmoittaa toimintansa aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista Eviraan. Ilmoituksesta on käytävä ilmi elinkeinonharjoittajan nimi, toimipaikka, yhteystiedot sekä toiminnan luonne ja laajuus.

Toiminnan aloittamista koskeva ilmoitus on toimitettava Eviraan vähintään 7 päivää ennen toiminnan aloittamista. Toiminnan lopettamista tai toiminnassa tapahtuvia muutoksia koskeva ilmoitus on toimitettava viivytyksettä. Lomake on saatavissa Eviran kotisivuilta.

11.4 Tiedostonpito

Tiedostonpito on olennainen osa elinkeinonharjoittajan toimintaa. Sen tärkein tavoite on pystyä jäljittämään siemenperunaerän alkuperä.

Lainsäädännön mukaan siemenperunapakkaamon on pidettävä tiedostoa kaikista siemenperunan kauppaeristä ja säilytettävä sitä tarkastusta varten vähintään 3 vuotta. Pakkaamon on säilytettävä osana tiedostoa siemenperunan raakaeriä koskevat viljelystarkastuspäätökset, vastaanottotiedot ja varastokirjanpito. Lisäksi Evira ohjeistaa säilyttämään tutkimustodistukset ja sertifiointipäätökset.

Tiedoston on oltava ajan tasalla ja siihen on merkittävä eräkohtaisesti seuraavat tiedot:

Kauppaerää myytäessä

- myyjä
- kauppaerän merkki
- ensimmäisen ostajan nimi ja yhteystiedot
- kauppaerän paino/myyty määrä
- toimituspäivä

Kauppaerää ostettaessa:

- myyjä
- kauppaerän merkki
- kauppaerän paino/ostettu määrä
- toimituspäivä

Evira ohjeistaa, että vastaanotot ja toimitukset kirjataan kauppaeräkohtaisesti tiedostoon siten, että niillä on yhteys liikekirjanpitoon. Siementä edelleen markkinoitaessa kauppaerien numerot merkitään lähetysluetteloon ja myyntilaskuun.

Siemenperuna-asetuksen mukaan vähittäismyyntiliikkeiden tiedostonpitovelvollisuus ei koske siemenperunan osalta 25 kg ja sitä pienempiä pakkauksia.

12 Toiminta siemenperunapakkaamossa

12.1 Siemenperunapakkaamo

Lainsäädännön mukaan siemenperunan pakkaamon on pidettävä siemenperunaerät erillään, jotta sekaannuksia ei pääse tapahtumaan. Pakkaamon tulee pitää kirjanpitoa lajittelusta ja erien käytöstä.

Lainsäädännössä määrätään, että siemenperunaa saa varastoida, lajitella ja pakata vain sellaisessa pakkaamoyksikössä, jonka koneilla ja laitteilla käsitellään vain virallisesti tarkastettua siemenperunaa sekä sellaista muuta perunaa, jonka kantasiemen on vähintään sertifioitua siemenperunaa ja jonka näytteet on peruna-ankeroisen ja rengasmädän laboratoriotestauksessa todettu puhtaiksi.

Rengasmätätestinäytteet on otettava muusta perunasta, vaikka se olisi vain hyvin lyhyenkin ajan samassa varastossa siemenperunan kanssa. Evira suosittelee, että näyte otetaan joko ennen varastoon toimittamista tai heti sen saavuttua varastoon. Siemenperunan pakkaaja kutsuu virallisen näytteenottajan ottamaan näytteen ennen perunan toimittamista eteenpäin.

12.2 Tarkastajien ja näytteenottajien työturvallisuus

Toimijoiden on kiinnitettävä huomiota työsuojelulainsäädännön mukaan tarkastajien työturvallisuuteen pakkaamon toiminnassa. Näytteenottoa varten perunalaatikat voidaan esimerkiksi laskea trukilla maantasoon. Henkilöiden nostaminen muulla kuin siihen tarkoitukseen suunnitellulla ja valmistetulla henkilönostimella on kielletty. Tikkaiden on oltava kiinnitettynä niin, että ne eivät pääse liikkumaan.

Mikäli tarkastaja joutuu liikkumaan varastolaatikoiden päällä, laatikoiden päällä pysytysuunnassa tulee olla vapaata tilaa vähintään 1,5 m. Varaston tehokkaasta ilmanvaihdosta tulee huolehtia myös näytteenoton aikana. Varaston henkilökunta avustaa tarvittaessa tarkastajaa.

Tarkastajien käytössä on oltava lämmin ja valoisa työtila, jossa voi käsitellä perunanäytteitä.

12.3 Siemenperunan peittäminen

Siemenperuna voidaan markkinoida hyväksytyllä peittäusaineella käsiteltynä. Siemenperunan peittämisessä pitää noudattaa voimassaolevaa kasvinsuojeluaine- ja työturvallisuuslainsäädäntöä. Siemenperunapakkaukseen ja vakuustodistukseen tulee merkitä käytetty peittäusaine.

12.4 Pakkausmateriaali

Pakkausmateriaalin on oltava puhdasta. Jos pakkausmateriaali on ollut kosketuksissa perunaan, maa-ainekseen ym., riski mahdollisten kasvintuhoojien leviämiseen kasvaa.

Säilytyslaatikot ja pakkaamolaitteet on desinfioitava huolellisesti.

12.5 Kauppaerän muodostaminen

Lainsäädäntö edellyttää, että kauppaerät on erotettava toisistaan ja käytännössä tämä tapahtuu varustamalla jokainen kauppaerä kauppaeränmerkillä. Kauppaeränmerkin avulla siemenperunaerä voidaan jäljittää viljelykselle ja edellisiin sukupolviin.

Evira ohjeistaa, että kauppaerämerkki annetaan siemenerialle siinä vaiheessa, kun raakaerä on kunnostettu ja erä muodostettu. Kauppaeränmerkki muodostuu kahdesta väliviivan toisistaan erottamasta lukusarjasta. Ensimmäinen luku on Eviran antama pakkaamon tunnus. Väliviivan jälkeen tulevan luvun kaksi ensimmäistä numeroa ilmaisee ensimmäisen tarkastuksen vuoden ja muut numerot muodostavat pakkaamokohtaisen eränumeron. Kauppaeränmerkin loppuosa voi sisältää myös kirjaimia. Evira suosittelee lisäämään maatunnuksen FI pakkaamotunnuksen eteen.

Esimerkki kauppaerän numeron muodostamisesta:

1000-16001, seuraava erä 1000-16002 jne.

1000= pakkaamonumero

16= tarkastuskautta osoittava tunnus tarkastuskaudella 1.7.2016-30.6.2017 eli kesän 2016 sadolle

001= pakkaamon erälle antama juokseva tunnus

Käyttäen FI-tunnuksen merkintä on seuraavanlainen:

FI1000-16001, FI1000-16002 jne.

Samaa kauppaeränmerkkiä ei voi antaa toiselle erälle, vaikka erä olisi toista kasvilajia. Esimerkiksi saman lajikkeen ja saman siemenluokan, mutta eri kokoluokan kauppaerille on annettava omat kauppaeränmerkit.

12.6 Myyntipakkauksen sulkeminen

Lainsäädännön mukaan pakkaus on suljettava ja sinetöitävä käyttämättömällä vakuustodistuksella. Vakuustodistus on kiinnitettävä pakkaukseen niin, ettei pakkausta voi avata särkemättä tai jättämättä jälkiä vakuustodistukseen. Vakuustodistus on kiinnitettävä ompeleen alle tai sinetin taakse.

Lainsäädännön mukaan vakuuslipukkeet on kiinnitettävä virallisen valvonnan alaisena.

Eviran ohjeistaa, että pakkaaja voi itse kiinnittää vakuuslipukkeet pakkauksiin. Ylimääräiset lipukkeet on hävitettävä tai palautettava paikalliselle tarkastajalle tai Eviraan.

Jos vakuustodistusten kiinnityksessä havaitaan pakkaamossa puutteellisuuksia, voi Evira tehdä määräaikaisen päätöksen, jonka perusteella Eviran valtuuttamat henkilöt kiinnittävät kaikki vakuudet maksullisesti.

12.7 Siemenperunan myynti varastolaatikoissa

Lainsäädännön mukaan Evira voi sallia suoraan lopulliselle käyttäjälle toimitettavan siemenperunaerän myynnin. Erän mukaan liitetään vakuustodistus.

Evira ohjeistaa, että siemenperunan voi toimittaa suoraan lopulliselle käyttäjälle idätys- tai kuutionlaatikoissa tai konteissa, joita ei ole suljettu ja sinetöity. Erän mukaan liitetään alkuperäinen vakuustodistus.

Irtotavaran myynnistä ilmoitetaan vakuustodistusten tilauksen yhteydessä tilauslomakkeella. Evira valvoo myyntiä.

Myyjän edun mukaista on epäselvyyksien välttämiseksi merkitä myyntiasiakirjoihin, että kyseessä on irtotavaran toimittaminen siemenperunan loppukäyttäjälle.

12.8 Erien yhdistäminen

Evira on tulkinnut lainsäädäntöä siten, että eri viljelijöiden viljelyksiltä peräisin olevan siementavaran yhdistäminen samaan kauppaerään ei ole sallittua. Kasvinterveyskysymysten takia on tärkeää pystyä jäljittämään siemenperunan alkuperä.

Edelleen Evira tulkitsee, että saman tilan saman lajikkeen viljelysten sadon yhdistäminen on mahdollista. Siemenluokka määräytyy alemman siemenluokan mukaisesti.

13 Vakuustodistukset ja sinetit

13.1 Vakuustodistus/kasvipassi

Vakuustodistuksesta tunnistaa virallisesti tarkastetun ja hyväksytyt eli sertifioidun siemenen.

Lainsäädännön mukaan vakuustodistus eli pakkaukseen kiinnitettävä lipuke on esi-perussiemenellä valkoinen ja violetti lävistäjä, perussiemenellä valkoinen ja sertifioidulla siemenellä sininen.

Siemenperunan vakuustodistus toimii samanaikaisesti kasvipassina, johon on merkitty perunatuottajan kasvinsuojelurekisterinumero.

Vakuustodistus on virallinen asiakirja. Pakkaaja ei saa tehdä vakuustodistuksiin omia merkintöjä.

Vakuustodistukseen merkitään lainsäädännön mukaan seuraavat tiedot:

- 1) "Euroopan talousyhteisön säännösten mukaisesti sertifioitua siemenperunaa"
- 2) Elintarviketurvallisuusvirasto, Suomi
- 3) Kauppaerän numero
- 4) Sulkemiskuukausi ja vuosi
- 5) Laji ja lajike
- 6) Tuotantomaa
- 7) Siemenperunaluokka ja tarvittaessa siemensukupolvi
- 8) Siemenperunan koko mm
- 9) Pakkauksen nettopaino
- 10) Kasvinsuojelurekisterin numero

Lisäksi vakuustodistuksessa on merkittynä EU:n suoja-alueet vaarallisten tuhoojien suhteen sekä pakkaamon nimi.

13.2 Vakuustodistusten tilaaminen

Ennen varastotarkastuksen aloittamista vakuustodistukset tilataan Evirasta. Vakuustodistusten tilaamiseen käytetään siihen suunniteltua lomaketta. Lomake löytyy Eviran kotisivuilta. Sen voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen vakuus@evira.fi.

Vakuustodistukset painetaan tilausjärjestyksessä. Mikäli lipukkeet painetaan asiakkaan pyynnöstä kiireellisenä, tehdään työ heti. Normaalin toimitushinnan lisäksi peritään voimassa olevan hinnaston mukainen käsittelymaksu.

Jos haluaa vakuustodistukset postitettavan pikalähetyksenä, tilaajalta peritään toimituskuluja voimassa olevan hinnaston mukaisesti.

Tarvittaessa vakuustodistukseen voidaan painaa asiakkaan tilaama viivakoodi.

13.3 Ylimääräisten ja käyttämättömien vakuustodistusten palautus

Pakkauskoon tai siemenluokan muutoksista sekä muuten käyttämättä jääneet vakuustodistukset tulee palauttaa 30.6. mennessä Eviran vakuuspainoon.

Kauppaerät, joita ei ole vakuustodistustilauksesta huolimatta muodostettu, on ilmoitettava peruutetuiksi 30.6. mennessä Eviran vakuuspainoon sähköpostiosoitteella vakuus@evira.fi.

13.4 Vakuustodistukset vientieriin

Vientitilanteissa on vakuustilauksen yhteydessä mainittava, että kyseessä on vientierä.

13.5 Toimittajan vakuustodistus

Lainsäädännön mukaan markkinoitaviin eriin pakkaamo voi itse painaa toimittajan vakuustodistukset enintään 10 kg painoisiin pakkauksiin. Lupa koskee vain sertifioituja siemenluokkia. Toimittajan vakuudella varustettuja pakkauksia saa markkinoida ainoastaan Suomessa.

Toimittajan vakuustodistukseen merkitään seuraavat asiat:

- 1) "Toimittajan vakuustodistus"/EU-kasvipassi"
- 2) Kauppaerän numero
- 3) Toimittajan nimi
- 4) Sulkemiskausi ja vuosi
- 5) Laji ja lajike
- 6) Tuotantomaa

- 7) Siemenperunaluokka
- 8) Siemenperunan koko mm
- 9) Pakkauksen nettopaino
- 10) Kasvinsuojelurekisterin numero

”Saa markkinoida ainoastaan Suomessa”.

Toimittajan vakuustodistukseen voidaan sisällyttää myös muita tietoja. Toimittajan vakuustodistuksen väri on sama kuin kyseistä siemenperunaluokkaa vastaavan virallisen vakuustodistuksen väri. Toimittajan vakuustodistuksessa ei saa olla viranomaisiin viittaavia merkintöjä, jotka aiheuttavat sekaantumisvaaran viralliseen vakuuteen.

Evira ohjeistaa, että jos pakkaamolla on oikeus painaa itse toimittajan vakuuksia, on pakkaamolla oltava tarvittavat laitteet vakuuksien painamiseen. Lisäksi pakkaamossa on oltava nimetty vastuhenkilö, joka painaa vakuustodistukset.

Evira ohjeistaa, että toimittajanvakuuksia saa painaa vain erän kokoa vastaavan määrän (pakkauskoko x pakkausten lukumäärä = erän koko). Pakkaamossa pidetään painetuista toimittajan vakuuksista kirjanpito. Kirjanpitoa säilytetään 5 vuotta. Kirjanpitoon kirjataan seuraavat tiedot:

- kauppaerä
- laji
- lajike
- peittäusaine tarvittaessa
- painamispäivämäärä
- pakkauskoot
- painajan kuittaus.

Jos toimittajan vakuuksia painetaan samalle erälle useana päivänä, on jokaisesta painamistapahtumasta löydyttävä merkinnät kirjanpidosta.

13.6 Luonnonmukaisesti tuotettu siemenperuna

Luonnonmukaisesti tuotettua siemenperunaa pakkaavan pakkaamon on kuuluttava luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Valvontajärjestelmään liittämistä ja sen vaatimista tarkastuksista vastaa Evira.

Luonnonmukaisesti tuotetun siemenperunan laatuvaatimukset ovat samat kuin tavanomaisesti tuotetulla siemenperunalla. Kun siemenperuna on hyväksytty myös luonnonmukaisen alkutuotannon tarkastuksessa, lisätään vakuustodistukseen valvojan viranomaisen tunnus FI-EKO-201 sekä maininta ”luonnonmukaisesti tuotettu”.

13.7 Geneettisesti muunnetun lajikkeen merkitseminen

Geneettisesti muunnetun lajikkeen siemenperunasta on vakuustodistuksessa tai toimittajan vakuustodistuksessa sekä pakkauksessa tai pakkauksen sisällä ilmoitettava, että lajiketta on muunnettu geneettisesti.

13.8 Muut vakuustodistukseen merkittävät asiat

Vakuustodistukseen tai toimittajan vakuuteen on merkittävä tieto perunan kemiallisesta käsittelystä eli siemenperunan peittaamisesta.

Itämisen estävillä aineilla käsiteltyä perunaa ei saa markkinoida siemenperunaksi.

13.9 Sinetit

Lainsäädännön mukaan siemenpakkaus on suljettava siten, ettei sitä pysty avaamaan rikkomatta sinetöintiä. Käytännössä tämä tarkoittaa joko tarra- tai ommeltavien vakuuksien käyttämistä tai riippulipukkeiden ja sinetin käyttämistä siten, että lipuke jää sinetin taakse. Jälkimmäistä käytetään erityisesti suursäkeissä.

Eviran vakuuslipukepainosta voi tilata muovisia, nippusidetyypisiä sinettejä. Sinetit on numeroitu juoksevilla numerolla.

Eviran ohjeen mukaan pakkaamon on säilytettävä sinettejä huolellisesti. Käytetyistä sineteistä pidetään kirjaa merkitsemällä muistiin kuhunkin kauppaerään käytetyt sinettinumerot, käytetty pakkauskoko ja sinetin kiinnittämispäivämäärä.

14 Varastotarkastus

Varastotarkastuksessa Eviran valtuuttama tarkastaja tekee mukuloille silmämääräisen tarkastuksen, jossa arvioidaan erilaisten vioitusten ja kasvitautien esiintymistä ja kokoluokkavaatimusten täyttymistä.

14.1 Varastotarkastustilat

Pakkaamon on järjestettävä asianmukaiset työskentelytilat tarkastajille. Tilan tulee olla lämmin ja valoisa ja siellä on oltava käytettävissä työpöytä perunanäytteiden leikkaamista varten. Pakkaamolla olisi hyvä olla tarkastajien käytössä vaaka, jolla voi punnita 100 g tarkkuudella 10 - 50 kg suuruisia mukulanäytteitä. Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella korkeimpien siemenluokkien siemenperunan varastotarkastukset on keskitetty Eviran Oulun toimipaikkaan.

14.2 Varastolaatikoiden merkitseminen

Pakkaamo vastaa siitä, että varastolaatikot tai muut vastaavat pakkaukset on merkitty erottuvasti. Vakuustodistuksia käytetään vain pakkauksissa, joissa siemenperunaa markkinoidaan, ei välivarastolaatikoissa. Pakkaamolla on oltava merkintäjärjestelmä, jolla lajittelemattomat, lajitellut, tarkastetut ja jätteet erottuvat toisistaan. Apuna voi käyttää esimerkiksi väri- tai viivakoodeja. Jokaisessa varastolaatikossa on oltava vähintään seuraavat tiedot

- viljelystarkastusnumero raakaerään ja kauppaerän numero tarkastettuun tavarahan
- lajike
- siemenluokka
- pakkauksen juokseva numero tarkastetun tavarahan laatikoissa
- tarvittaessa käsittelyn vaihe (esim. 'tarkastettu')

14.3. Varastotarkastuksen edellytykset

Lainsäädännön mukaan siemenperuna on aina varastotarkastettava ennen kuin se toimitetaan asiakkaalle.

Yksi vakuustodistus annetaan tarkastajalle kiinnitettäväksi varastotarkastuspöytäkirjaan. Tarkastus tehdään sekä arvioimalla mukulan pinnan vioituksia että halkomalla mukuloita.

Osaerä saa olla enintään 50 tonnia ja painossa sallitaan enintään 5 % ylitys. Tarkastusnäyte otetaan vähintään 10:stä pakkauksesta.

Eviran ohjeen mukaan mukulanäytteen koko on 400 mukulaa/osaerä esiperussiemennä- ja perussiemennäluokissa. Esiperus- ja perussiemennäytteistä kaikki mukulat leikataan varastotarkastuksen yhteydessä.

Sertifioiduissa siemenluokissa näytekoko on vähintään 10 kg /10 tn ja varastotarkastus on kevennetty. Mukuloita ei pestä ja niitä leikataan tarkastajan arvioiman tarpeen mukaan pakkaamon tiloissa. Jos näyttää, että osaerä on menossa hylkäykseen, erä leikataan ja tutkitaan kokonaan. Sertifioiduissa siemenluokissa näytteen yksityiskohdainen tulos ilmoitetaan vain, kun näyte leikataan kokonaan.

14.4 Siemenperunan laatuvaatimukset mukulanäytteen tarkastuksessa

- 1) Multaa ja roskia sallitaan enintään 2 painoprosenttia unionin A ja B-luokissa. Unionin S, SE ja E-luokissa multaa ja roskia sallitaan enintään 1 painoprosentti.
- 2) Kuiva- ja märkämätää saa olla perussiemenessä (unionin S, SE ja E -luokat) ja sertifioidussa siemenessä enintään 0,5 painoprosenttia, josta märkämätää 0,2 prosenttia.
- 3) Ulkoisia vikoja, mukaan lukien epämuodostuneet ja vahingoittuneet mukulat, saa olla enintään 3 painoprosenttia.
- 4) Perunarupea (ruven peittämä alue yli 1/3 mukulan pinnasta) saa olla enintään 5 painoprosenttia.
- 5) Kuorirokkoa saa olla enintään 3 painoprosenttia (kuorirokon peittämä alue 1/10 mukulan pinnasta).
- 6) Seittirupea saa olla enintään 5 painoprosenttia (seittiruven peittämä alue 1/10 mukulan pinnasta).
- 7) Liiallisen kuivettumisen tai harmaahilseen aiheuttaman kuivettumisen vuoksi nahistuneita mukuloita saa olla enintään 1,0 painoprosenttia.
- 8) Siemenperunassa ei saa esiintyä vaarallisia kasvintuhoojia.
- 9) Esiperussiemenessä ja perussiemenessä ei saa esiintyä maltokaariviroosin silmämääräisesti näkyviä oireita.

Kohtien 2 - 7 summa saa olla enintään 6 painoprosenttia unionin S, SE ja E -luokissa ja enintään 8 painoprosenttia unionin A ja B -luokissa.

Evira on tulkinut, että jos siemenperunan tarkastuksessa löytyy maltokaarivirusta, hylätään kyseinen osaerä. Sertifioiduissa siemenluokissa ei ole vaatimusta maltokaarivirukselle, mutta tarkastaja merkitsee tiedon pöytäkirjaan, jos maltokaarivirusta löytyy.

14.5 Lajittelukoko

Lainsäädännössä on määritelty, että siemenperunan tulee olla lajiteltu siten, että se ei läpäise neliösilukkaista seulaa, jonka silmukkakoko on vähintään 25 x 25 mm.

Samassa siemenperunaerässä saa mukuloiden koon ero olla enintään 25 mm. Jos mukulan alempi koko on yli 35 mm, tulee lajittelun olla sellainen, että suurimman ja pienimmän mukulakoon ero on viidellä jaollinen luku.

14.6 Sertifiointipäätös

Lainsäädännön mukaan Evira tekee siemenperunan hyväksymisestä sertifiointipäätöksen, kun tarkastuksen kaikki vaiheet on hyväksytty. Jos erä ei täytä laatuvaatimuksia jossain tarkastuksen vaiheessa, tehdään hylkäävä sertifiointipäätös.

Sertifiointipäätös lähetetään tarkastuttajalle, jolla on valitusoikeus. Hyväksytty sertifiointipäätös on asiakirja, jolla tarkastuttaja saa markkinointioikeuden erälleen.

Eviran tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla kirjallisesti lähimpään hallinto-oikeuteen. Valituskirje voidaan toimittaa myös Eviralle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä ja asiakirjat eteenpäin.

15 Siemenperunan uudelleen pakkaaminen

15.1 Pakkauskoon muuttaminen uudella pakkaamolla

Uudelleen pakatulla erällä tarkoitetaan sellaista sertifioitua erää, joka on pakattu ja toimitettu toiselle pakkaamolle ja toinen pakkaamo avaa pakkaukset ja käsittelee erää ja/tai pakkaa sen uudelleen. Evira on tulkinnut, ettei varastotarkastusta tarvitse tehdä tällaiselle erälle uudelleen. Sen sijaan erälle annetaan uusi kauppaeränumero ja uudelleen pakkaamisesta on tehtävä välittömästi ilmoitus Eviran vakuuspainoon. Ilmoitus tehdään lomakkeella 'Ilmoitus siemenperunaerän uudelleen pakkaamisesta' sähköpostiosoitteeseen vakuus@evira.fi. Samalla lomakkeella tilataan uudelleen pakatulle erälle vakuustodistukset.

Jos pakkaamo painaa itse uudelleen pakatulle erälle toimittajan vakuustodistukset, pakkaamon on lähetettävä yksi vakuus Eviraan.

15.2 Pakkauskoon muuttaminen samalla pakkaamolla

Pakkaamon muuttaessa jälkeinpäin alkuperäistä pakkauskokoa, pakkaamo tekee muutosilmoituksen lomakkeella 'Ilmoitus pakkauskoon muutoksesta' ja toimittaa ilmoituksen Eviraan viimeistään 30.6. mennessä.

Erälle painetaan uudet vakuustodistukset, jotka tilataan lomakkeella 'Perunan vakuustodistustilaus' tai käytetään toimittajan vakuustodistusta.

15.3 Siemenperunaerän muuttaminen alempaan siemenluokkaan tarkastuksen yhteydessä

Lainsäädännön mukaan siemenperuna on aina varastotarkastettava ennen kuin se toimitetaan asiakkaalle. Alennettuja siemenluokkia ei tarvitse tarkastaa uudelleen.

Eviran tulkinnan mukaan tämä esimerkiksi tarkoittaa tapausta, jossa siemenperunaa tarkastetaan 50 000 kg siemenluokkaan unionin SE ja sitten ilmoitetaan, että tarkastuserästä markkinoidaan 20 000 kg siemenluokassa unionin SE, 20 000 kg luokassa unionin E ja 10 000 kg unionin -siemenluokassa.

Erille annetaan uudet kauppä-eränumerot. Uudet vakuustodistukset tilataan lomakkeella 'Perunan vakuustodistustilaus'. Pakkaamon itse painamista toimittajan vakuustodistuksista on lähetävä yksi vakuus Eviraan.

Muutos siemenluokan alentamisesta voidaan tehdä varastotarkastuksen yhteydessä, jolloin tarkastaja merkitsee muutoksen pöytäkirjaan.

15.4 Siemenperunaerän muuttaminen alempaan siemenluokkaan tarkastuksen jälkeen

Jos siemenluokan muutos tehdään varastotarkastuksen jälkeen, pakkaajan pitää toimittaa siitä ilmoitus Eviraan lomakkeella 'Ilmoitus siemenperunan muuttamisesta alempaan siemenluokkaan'. Ilmoitus on toimitettava välittömästi, kuitenkin viimeistään 31.5. mennessä.

16 Reklamaatiot

Ensisijaisesti vastuu siemenperunan laadusta on siemenperunan pakkaajalla. Vastaanotettuaan tavaran jokainen perunanviljelijä voi myös omilla toimillaan vaikuttaa siemenperunan laatuun, koska siemenperuna reagoi herkästi säilytysolosuhteisiin.

Viljelijöillä on siemenkauppalaan ankaran vastuun periaatteen perusteella oikeus saada vahingonkorvausta siemenperunan kunnostajalta, pakkaajalta tai maahantuojalta vahingosta, joka aiheutuu siitä, että kylvösiemen ei ole annettujen tietojen mukaista tai että siinä on muu virhe.

Siemenperunan ostaja voi pyytää ostamalleen siemenperunalle reklamaatiotarkastusta, jos hän epäilee ostamansa tuotteen laatua. Lausuntoa siemenperunan laadusta voi käyttää näyttönä, kun asiakas käy neuvottelua korvauksista siemenperunan myyjän kanssa. Lausunto on ohjeellinen ostajan ja myyjän välisen riidan ratkaisussa.

Evira suosittelee, että reklamaationäyte otetaan mahdollisimman pian sen saapumisesta perille. Näytteenottajana voi käyttää Eviran valtuuttamaa ja kouluttamaa tarkastajaa tai muuta asiantuntevaa ja puolueetonta henkilöä. Suositeltavaa on, että näytteet otettaisiin suljetusta pakkauksesta. Lausuntoon vaikuttavia tietoja ovat mm. pakkaustapa, onko pakkaus suljettu sekä miten ja milloin kauppaerä on toimitettu.

Mukuloiden analyysin voi teettää Eviran valtuuttamilla siemenperunan tarkastajilla tai käyttää muuta asiantuntevaa ja puolueetonta henkilöä. Jos analyysi halutaan tehdä Evirassa, ensisijaisesti tällaiset näytteet toimitetaan Eviran tarkastajille Oulun toimipaikkaan. Tarkastuksen pyytäjä maksaa syntyneet kustannukset.

Laatuvirheistä, jotka havaitaan vasta kasvukauden aikana, suositellaan tekemään valitus kohtuullisen ajan kuluessa tapauksen havaitsemisesta. Myös näissä tapauksissa kannattaa hankkia puolueeton lausunto tilanteesta.

17 Siemenperunan tarkastuskustannukset

Siemenperunan näytteenotto, tarkastukset ja laboratoriotutkimukset ovat kaikki maksullisia. Siemenperunan tarkastusten maksut perustuvat valtion maksuperustelakiin 150/1992, voimassaolevaan maa- ja metsätalousministeriön asetukseen Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista sekä Elintarviketurvallisuusviraston maksutaulukkoon.

18 Valvontaviranomaiset ja tarkastajat

Siemenkauppalaan täytöntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

Siemenkauppalaan ja sen nojalla annettujen asetusten valvonnasta vastaa Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira). Evira käyttää valvonnassa apuna elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia (ELY-keskuksia) ja maahantuonnin osalta tullia.

Evira vastaa sertifioitavan kylvösiemenen varmentamisesta. Siemenperunan virallisista tarkastuksista ja näytteenotosta vastaa siementarkastusyksikkö (SITY). Laboratoriotutkimuksista vastaa kasvianalytiikkayksikön siemenjaosto (KASA).

Evira käyttää tarkastuksissa kouluttamiaan ja valtuuttamiaan tarkastajia ja näytteenottajia, jotka toimivat Eviran valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimivat virkavastuulla. Tarkastajat toimivat Eviran tai neuvontajärjestön palveluksessa tai yksityisinä yrittäjinä. Voimassaoleva lista valtuutetuista tarkastajista löytyy Eviran kotisivuilta.

Salassapitovelvollisuus ja esteellisyys on määritelty lainsäädännössä. Tarkastaja tai näytteenottaja ei saa ilmaista kenellekään tai käyttää omaksi hyödykseen sellaista liikesalaisuutena pidettävää tietoa, jonka hän on tarkastajana tai näytteenottajana saanut tietoonsa. Tarkastaja ei saa tarkastaa viljelystä, jos hän on esteellinen. Tarkastajan on itse ilmoitettava esteellisyytensä välittömästi.

19 Lainsäädäntö

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Nämä on erotettu mainitsemalla siitä selkeästi tekstissä. Pääosa tekstistä on sitovaa lakisääteistä osuutta. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Siemenperunan tuotanto-ohjeistus perustuu EU-lainsäädäntöön ja Suomen kansalliseen lainsäädäntöön. Tarkastukset tehdään noudattaen siemenkauppalakia (728/2000) ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa siemenperunan kaupasta (3/15) annettuja määräyksiä. Näitä säädöksiä sovelletaan siemenperunan tuotantoon, sertifiointiin, markkinointiin ja maahantuontiin. Lisäksi noudatetaan maa- ja metsätalousministeriön asetusta peruna-ankeroisen torjunnasta (7/10) ja vaarallisten kasvintuhoojien esiintyessä noudatetaan lakia kasvinterveyden suojelemiseksi (702/2003 muutoksineen) ja maa- ja metsätalousministeriön kasvinterveyden suojelemisesta antamaa asetusta (17/08 muutoksineen). Evira noudattaa myös hallintolakia (434/2003).

Siemenperunan esiperussiemenen tuotannosta ja tarkastuksista Evira on antanut erillisen ohjeen.

Voimaantulo

Tämä ohje on voimassa 1.9. alkaen toistaiseksi.

20 Liitteet

Liite 1. Tärkkelysperunalajikkeet

Lista tärkkelysperunalajikkeista, joita voi sertifioiduissa siemenluokissa tuottaa kaksi vuotta peräkkäin. Viljelykierto on 2+2 eli 2 vuotta siemenperunaa ja 2 vuotta välikasvia.

Tärkkelysperunalajikkeet:

- Eurostarch
- Hankkijan Tanu
- Kardal
- Kuras
- Maximum
- Osku
- Posmo
- Power
- Priamos
- Saturna *

*Saturna vain tärkkelysperunatuotannon osalta.

Varmista päivitetty lista vuosittain Eviran nettisivuilta.

Liite 2. Yhteystiedot

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
PL 111 (Tampereentie 51), 32201 LOIMAA
Puh. 029 530 0400
Faksi 029 530 5317
Sähköposti: etunimi.sukunimi@evira.fi

Sähköisesti palautettavat viljelystarkastuspyynnöt: viljelystarkastus@evira.fi

Sähköisesti palautettavat vakuustilaukset: vakuus@evira.fi

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Oulun toimipaikka
Elektroniikkatie 3
90590 OULU
Käyntiosoite:
Elektroniikkatie 5, 90590 OULU

Internet: www.evira.fi

Lisätietoja antavat:

Siementarkastusyksikkö

Viljelystarkastus ja näytteenotto:

- Ylitarkastaja Ismo Koskinen, puh. 040 580 6634, Oulu
- Tarkastaja Matti Jokela, puh. 040 587 6635, Oulu
- Toimistosihtheeri Tuula Niemi, puh. 040 489 3305, Loimaa
- Ylitarkastaja Leena Pietilä, puh. 040 833 2481, Loimaa

Sertifiointi, pakkaamokatselmukset, poikkeusluvut, markkinavalvonta:

- Ylitarkastaja Ritva Vallivaara-Pasto, puh. 040 833 2482, Loimaa
- Tarkastaja Juha Rantamäki, puh. 040 551 8412, Loimaa

Yksikönjohtaja Hanna Kortemaa, puh 040 833 2486, Loimaa

Kasvianalytiikkayksikkö, siemenjaosto

Peruna- ja terveyslaboratorio:

- Tutkija Hanna Ranta, puh. 0400 272 041, Loimaa
- Laboratoriomestari Anne Prusila, puh. 040 524 0710, Loimaa

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Siementarkastusyksikkö
Tampereentie 51, 32200 Loimaa
Puhelin 029 530 0400 • Faksi 029 530 5317
www.evira.fi

